

6. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / За ред. М.В. Зубця, П.Т. Саблука, В.Я. Месель-Веселяка, М.М. Федорова. — К.: ННЦ ІАЕ, 2011. — 1000 с.

7. *Стецюк П.А.* Теорія і практика управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств: монографія / П.А. Стецюк. — К.: ННЦ ІАЕ, 2008. — 386 с.

8. *Пивоваров С.Э.* Международный менеджмент / С.Э. Пивоваров. — Изд. 2-е, испр. и доп., серия «Учеб. Для ВУЗов» / Под. ред. С.Э. Пивоварова, Л.С. Тарасовича, А.И. Майзеля. — М.: Изд. дом «Питер», 2001. — 422 с.

9. Великі, аграрні та ефективні «АгроБізнес-Кур'єр», № 19/2010.: [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://agrobiz.com.ua/publications/6-velyki-agrarni-ta-efektyvni>.

10. *Кравчук І.І.* Методологічні засади оцінки ефективності розвитку соціуму регіону / І.І. Кравчук // Наук. вісник НАУ. — № 120. — Київ, 2008. — С. 328—334.

11. Агрохолдинги України.: [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.cugp.com.ua/links/21-ukrainian-agroholdings.html>.

12. *Павлов О.І.* Сільські території України: історична трансформація парадигми управління / О.І. Павлов. — Одеса: Астропрінт, 2006. — 437 с.

Стаття надійшла до редакції 01.03.2011 р.

УДК 631.11:338.434:330.341.1

Ю. А. Кузнецова, аспірант кафедри економічної теорії та маркетингу, Луганський національний аграрний університет

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АПК

У статті проаналізовано стан інвестиційної діяльності в АПК України. Виявлено фактори, які впливають на інвестиційну діяльність. Сформульовано деякі пропозиції щодо забезпечення реалізації інноваційної та інвестиційної політики.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інвестиційна діяльність, інвестор, інвестиція, фінансове забезпечення.

В статье проанализировано состояние инвестиционной деятельности в АПК Украины. Выявлены факторы, которые влияют на инвестиционную деятельность. Сформулированы некоторые предложения по обеспечению реализации инновационной и инвестиционной политики.

Ключевые слова: инновационная деятельность, инвестиционная деятельность, инвестор, инвестиция, финансовое обеспечение.

The state of investment activity of agroindustrial complex in Ukraine is analyzed in this article. Factors influencing on the investment activity of

agroindustrial complex in Ukraine are found out. Some propositions as to the realization of innovative and investment policies are formulated.

Key words: innovative activity, investment activity, investor, investment, financial provision.

Постановка проблеми. На даний момент одним з ключових завдань розвитку країни виступає перехід її економіки з «сировинного» на інноваційний шлях розвитку. Здійснення подібного перетворення дозволить досягти значного підвищення рівня і якості життя населення, забезпечить конкурентоспроможність України на світовій арені.

Активна інноваційна діяльність є одним із способів корінним чином змінити ситуацію і в сільському господарстві, що знаходиться останніми роками в кризовому стані, обумовленому відтоком населення з села в місто, часто змінними «правилами гри» у сфері державної підтримки сільгоспвиробників і низкою інших чинників. Відзначимо важливу відмінну особливість інноваційної діяльності в АПК. Вона в основному направлена не на розробку та випуск нових товарів і послуг, а на вдосконалення виробничих процесів з метою випуску максимальної кількості якісної продукції при мінімальних витратах всіх видів ресурсів.

Інноваційна діяльність нерозривно пов'язана з інвестиційною діяльністю, бо створення інноваційного продукту — це процес, що потребує багато часу і коштів, тобто інвестицій.

Аналіз існуючих досліджень. Питання розвитку інвестиційного процесу в АПК завжди знаходилися в центрі уваги науковців. У публікаціях А. П. Гайдучького, П. Т. Саблука, С. А. Гуткевич та ін. висвітлюється актуальні складові цієї проблеми. Зокрема розглядаються такі проблемні аспекти інвестування, як: визначення інвестиційної пріоритетності галузей АПК; управління інвестиційним процесом в АПК; інвестиційна привабливість підприємств агропромислового виробництва та ін.

Крім цього різноманітні аспекти інноваційного розвитку сільського господарства знайшли належне висвітлення у працях М.В. Зубця, В.М. Гейця, О.В. Крисального, М.Й. Маліка, М.Ю. Коденської, П.М. Музики, Й. Шумпетера, Р. Фатхутдінова, а також учених-аграріїв ЛНАУ: В.Г. Ткаченко, В. Н. Гончарова, В.І. Богачова та ін. Вчені доводять, що постійна активізація інноваційних процесів може забезпечити розвиток аграрної економіки в нинішніх умовах. Головне — відновлення технологій і виконання новітніх наукових розробок.

Формулювання цілей статті. Незважаючи на багатоаспектність наукових досліджень, деякі питання, пов'язані з особливос-

тями та напрямками підвищення активізації та ефективності інвестиційної діяльності в агропромисловому секторі економіки, зокрема в умовах розбудови інноваційної моделі його розвитку, потребують подальшого їх вивчення. Тому метою статті є дослідження сучасного стану інвестиційної діяльності в АПК України, виявлення основних проблем, які впливають на інвестиційну діяльність, а також пошук шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Актуальність інноваційної моделі розвитку зумовлюється різким зростанням впливу науки та нових технологій на економіку країни. Успіх у здійсненні інноваційної діяльності залежить від багатьох чинників. Однією з необхідних умов досягнення значної результативності діяльності у цій сфері є її достатнє фінансове забезпечення. З допомогою інвестицій здійснюється розширене відтворення основних засобів як виробничого, так і невиробничого призначення, зміцнюється матеріально-технічна база суб'єктів господарювання, що дає змогу підприємствам збільшити обсяги виробництва продукції, поліпшити умови праці працівників. Від них залежать собівартість, асортимент, якість і конкурентоспроможність продукції.

У статті 326 Господарського кодексу України законодавець визначає форми інвестування інноваційної діяльності. Так, відповідно до ч. 1 зазначеної статті, інвестиціями у сфері господарювання признаються довгострокові вкладення різних видів майна, інтелектуальних цінностей і майнових прав в об'єкти господарської діяльності з метою отримання доходу (прибули) або досягнення іншого соціального ефекту. Формами інвестування інноваційної діяльності є:

— державне (комунальне) інвестування, яке здійснюється органами державної влади або органами місцевого самоврядування за рахунок бюджетного засобу та інших засобів відповідно до закону;

— комерційне інвестування, яке здійснюється суб'єктами господарювання за рахунок власних або позикових засобів із метою розвитку бази підприємництва;

— соціальне інвестування, яке здійснюється в об'єкти соціальної сфери та інших невиробничих сфер;

— іноземне інвестування, яке здійснюється іноземними юридичними особами або іноземцями, а також іншими державами;

— загальне інвестування, яке здійснюється суб'єктами України разом із іноземними юридичними особами або іноземцями [7].

Нинішню ситуацію, що склалася в економіці України, відрізняє той факт, що за наявності в країні значних фундаментальних і

технологічних наробок, відбувається зниження активності інноваційної діяльності, пов'язаної передусім із браком власних коштів у підприємств і обмеженістю бюджетного фінансування.

Крім цього, не зважаючи на те, що в Україні знаходиться близько 40 % чорноземів, нині сільське господарство, як провідна галузь АПК, не є пріоритетним для фінансування. Про це свідчить структура надходжень капітальних вкладень в економіку України, яка вказує на те, що протягом 2008 року капітальні вкладення в сільське господарство склали 7 %, у промисловість — 36, у житлове господарство — 21, у будівництво — 4, у діяльність транспорту та зв'язку — 15 та в інші галузі — 17 % [8].

Інвестор під час вибору об'єкта інвестування, насамперед, бере до уваги основні критерії інвестиційної привабливості тієї чи тієї галузі: 1) рівень прибутковості; 2) рівень інвестиційних ризиків; 3) рівень перспективності розвитку галузей і підгалузей.

Перехід до ринкових методів господарювання зумовив переорієнтацію інвестиційних ресурсів на випереджаюче накопичення капіталу в галузях з швидкою його окупністю та мінімальним економічним ризиком. Саме тому рівень інвестицій у галузі сільського господарства невеликий (табл. 1) [5].

Таблиця 1

**ДИНАМІКА ІНВЕСТИЦІЙ В ОСНОВНИЙ КАПІТАЛ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА**

Показники	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.
Освоєно інвестицій всього, млн грн	2054,0	3277,6	4904,4	7190,1	9337,9	16 682,1
у % до попереднього року	110,8	140,6	126,8	134,6	118,2	143,2
у % до загального обсягу інвестицій в економіку	4,0	4,3	5,3	5,7	5,0	7,1
Прямі іноземні інвестиції на початку року, млн дол. США	108,6	199,7	216,8	303,0	408,0	552,7
у % до попереднього року	129,6	183,9	108,6	139,8	134,7	135,5
у % до загального обсягу інвестицій в економіку	2,0	3,0	2,6	1,9	1,9	3,4

Незважаючи на те, що у сільському господарстві разом із землею нині сконцентровано 40 % капіталу, зайнято 15 % працюючих і створюється 35 % валового внутрішнього продукту, ця галузь не лише не одержує прибутків на рівні, що відповідав би її місцю у структурі галузей економіки, а й взагалі має високий рі-

вень збитковості [2]. За офіційним даними Держкомстату України [6], середній рівень рентабельності сільського господарства в Україні в 2008 році склав 7,3 %, що майже в половину менше ніж у попередньому році (табл. 2).

Таблиця 2

**ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ**

Показники	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.
1. Чистий прибуток від усієї діяльності, млн грн	3464,6	2445,4	6854,1	5362,1
2. Підприємства, які одержали чистий прибуток				
— у відсотках до загальної кількості	64,7	67,6	72,0	71,0
— фінансовий результат, млн грн	5218,8	4478,4	9089,1	11 470,9
3. Підприємства, які одержали чистий прибуток				
— у відсотках до загальної кількості	35,3	32,4	28,0	29,0
— фінансовий результат, млн грн	1754,2	2033,0	2235,0	6108,8
4. Рівень рентабельності всієї діяльності, %	9,8	7,4	15,1	7,3

Аналіз діяльності сільськогосподарських підприємств свідчить про те, що зниження обсягів виробництва напряму пов'язано зі скороченням інвестицій на придбання техніки. В Україні спостерігається висока спрацьованість матеріально-технічної бази АПК. Так, станом на початок 2008 року 90 % сільськогосподарської техніки відслужило свій термін експлуатації, а її використання істотно знижує ефективність праці аграрних господарств. За деякими розрахунками на оновлення парку сільськогосподарської техніки щороку потрібно понад 15 млрд грн [1]. У зв'язку з цим переважна частка інвестицій, які все ж надходять у галузь, використовуються на просте відтворення капіталу.

Через дефіцит власних фінансових ресурсів у 2007 році 46 % сільськогосподарських підприємств України не інвестували свої кошти у розвиток інноваційної діяльності. Виявлено, що основний напрямок вкладання коштів — це придбання нової техніки, яке здійснювало близько 31 % підприємств. А за такими інноваційними напрямками, як запровадження нових технологій, механізація та автоматизація сільськогосподарських робіт, енергозбереження, підвищення безпеки праці та професійне навчання персоналу вкладали кошти тільки 1,3 % підприємств [4].

Модернізація виробництва, впровадження нових технологій на основі сучасних наукових досліджень можливе лише за умов

істотного збільшення обсягу інвестицій. Після світової кризи українські банки різко скоротили кредитування через нездатність залучати нові ресурси з-за кордону і стримуючу позицію НБУ. Відносну перевагу у банківському кредитуванні мають тільки ті компанії, які мають велику частину основних коштів на балансі.

За обмеженості внутрішніх джерел вагомим чинником технологічного оновлення та підвищення конкурентоспроможності вітчизняного виробництва може стати іноземний капітал. Проте обсяги залучення іноземних інвестицій в аграрне виробництво залишаються досить незначними, що зумовлено несприятливими політичними, соціально-економічними та екологічними чинниками. Інвесторів відлякує нестабільна правова ситуація, корупція, недотримання договорних зобов'язань.

Тому за дев'ять місяців 2009 року загальні обсяги інвестицій по Україні склали 56,3 % до відповідного періоду минулого року. Станом на 1 жовтня 2009 р. в АПК України було залучено 11 993,4 млн грн інвестицій в основний капітал (13,8 % від загального обсягу інвестицій в економіку — 86 955,6 млн грн). З них 6822,2 млн грн вкладено в харчову та переробну промисловість і 5162,0 млн грн — у сільське господарство (відповідно 7,9 % та 5,9 % від загального обсягу інвестицій в економіку). Обсяги залучення інвестицій в сільське господарство в порівнянні з відповідним періодом 2008 року становлять 48 %. Слід зауважити, що питома вага освоєних інвестицій в основний капітал у сільське господарство України складає 6,0 % [9].

Найбільш інвестиційно-привабливими для іноземних інвесторів протягом всього часу існування залишаються підприємства оптової торгівлі й посередництва в торгівлі, підприємства харчової промисловості та переробка сільськогосподарських продуктів, вкладення у які швидко окупаються.

Стосовно причин недостатності надходжень іноземних інвестицій в інноваційні проекти, слід зазначити, що сучасний стан технологічного розвитку виробництва в Україні не відповідає вимогам створення та функціонування в ній інноваційної моделі економіки. Переважна кількість галузей виробництва має низький технологічний уклад, морально та фізично зношене обладнання, застарілі технології. Основна причина такого стану полягає в низьких темпах інноваційної діяльності на підприємствах. Відчутним недоліком теперішньої інноваційної політики в Україні є намагання проводити її для дуже широко окресленої інноваційної сфери. Попередні спроби введення спеціальних систем стимулювання науково-технічної та інноваційної активності постійно наштовхува-

лися на інституційну невідповідність їх впровадження — досить швидко надані пільги ставали не стимулюючим виключенням, а правилом для багатьох, починали перевищувати бюджетні можливості держави, що призводило до скасування цих пільг.

Усунення причин низького надходження іноземних інвестицій, в тому числі в інноваційну сферу, потребує удосконалення законодавчої та нормативно-правової бази щодо управління інноваційним розвитком виробництва в країні з визначенням законодавчих основ прямої та непрямой фінансової підтримки пріоритетних науково-технічних розробок і суб'єктів ефективної інноваційної діяльності, у тому числі ефективних «лідерів» структурних технологічних змін. Для цього потрібно: удосконалити систему фінансування науково-технічної та інноваційної діяльності; зосередити науково-технічний та ресурсний потенціал країни на розробці обмеженої кількості державних науково-технічних програм; впорядкувати державну звітність та контроль за результатами інноваційної діяльності.

Висновки. Слід зазначити, що Україна в порівнянні з найбільш економічно розвиненими країнами світу має досить високий рейтинг у забезпеченості сільськогосподарськими угіддями, трудовими ресурсами та науковим потенціалом. Це створює хороші можливості українським виробникам для отримання конкурентних переваг на світовому ринку.

Розглядаючи інноваційну та інвестиційну політики, можна сформулювати такі пропозиції, які забезпечать реалізацію інноваційної та інвестиційної політики:

—вдосконалення принципів і методів державного бюджетного фінансування науково-технічної та інноваційної сфери;

—вдосконалення чинного податкового законодавства як прямого механізму фінансування вітчизняної науки та інноваційних проєктів;

—реалізація комплексу заходів щодо стимулювання взаємодії банківської системи і бізнесу страхівки з реальним сектором економіки, враховуючи науково-технічну сферу;

—створення системи стимулювання діяльності венчурних фондів і компаній в інноваційній сфері;

—формування інноваційної інфраструктури;

—зацікавити вітчизняних фізичних і юридичних осіб в інвестуванні українських підприємств.

Інноваційна діяльність підприємства здійснюється тільки при умові залучення інвестиційних ресурсів, тому питання їх формування є важливим складовим фактором як інноваційної, інвестиційної, фінансової, так і базової стратегії підприємства. Такий під-

хід покликаний забезпечити безперервну інноваційну діяльність у передбачених обсягах, найбільш ефективно використання власних фінансових засобів, що спрямовуються на ці цілі, а також фінансову стійкість підприємства у довгостроковій перспективі.

Література

1. *Донская А.* Доступний лизинг // Инвестиционная газета. — 2008. — № 7. — 41 с.
2. Інвестиційна привабливість агропромислового виробництва регіонів України / П.Т. Саблук, М.І. Кісіль, М.Ю. Каденська та ін.; за ред. М.І. Кісіля, М.Ю. Каденської. — К.: ННЦ ІАЕ, 2005. — 478 с.
3. Инвестиционные и инновационные процессы в АПК Украины в условиях аграрной реформы: Монография / Под ред. В.Г. Ткаченко, В.И. Богачева. — Луганск: Книжковий світ, 2010. — 272 с.
4. Пугачова М.В. Тенденції української економіки очима керівників підприємств (аналітичний огляд). Інноваційна діяльність підприємств / М. В. Пугачова // Статистика України. — 2008. — № 2. — С. 68—72.
5. *Резнік Н.* До питання залучення інвестиційних ресурсів в АПК України / Н. Резнік // Економічний аналіз. — 2010. — Вип. 6. — С. 145—147.
6. Сільське господарство України за 2008 рік. Статистичний збірник / За ред. Ю.М. Остапчука. — К.: Держкомстат України, 2009. — 390 с.
7. <http://zakon.rada.gov.ua/>
8. <http://nbuv.gov.ua/>
9. <http://www.minagro.kiev.ua/>

Стаття надійшла до редакції 08.05.2011 р.

УДК: 631.1

Т. В. Куліш, канд. екон. наук, доцент,
Таврійський державний агротехнологічний університет

МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯК ОСНОВА ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

У статті розглянуто важливість інформаційного забезпечення як основної складової прийняття ґрунтовних управлінських рішень в конкурентному середовищі. Обґрунтовано доцільність проведення маркетингових досліджень. Визначено основні напрями та завдання маркетингових досліджень у прийнятті управлінських рішень.

Ключові слова: маркетингові дослідження, управлінські рішення, інформаційні системи, ринок, конкурентоздатність.

В статье рассмотрено важность информационного обеспечения, как основной составляющей принятия обоснованных управленческих решений в конкурентной среде. Обосновано целесообразность проведения